

Nr 1224

Av herr **Wedén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 125, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1968/69, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 964 i Första kammaren)

Konjunkturavmattningen under 1967 och hittills under 1968 har varit av större omfattning än regeringen förutsett. Det framgår bl. a. av de kraftiga uppjusteringar av det statliga lånebehovet såväl för budgetåret 1967/68 som för budgetåret 1968/69 som blivit nödvändiga. Ökningstakten för de statliga inkomsterna har blivit påtagligt långsammare än väntat på grund av en mindre gynnsam inkomstutveckling. Samtidigt har arbetslösheten tvingat fram större utgifter än finansministern ursprungligen planerat. Totalbudgetens underskott för budgetåret 1967/68 beräknades i 1967 års finansplan till 1,1 miljard kronor. I januari i år gjordes en uppräknning till 2,8 miljarder och nu sker en ny revision, varigenom totalbudgetens underskott uppskattas till 3,3 miljarder. Den siffra finansministern i dag räknar med är alltså tre gånger högre än enligt den ursprungliga kalkylen. Det visar, som vi även framhöll i januari, hur svårt det är att med någorlunda säkerhet uppskatta konjunkturutvecklingens förlopp och de statsfinansiella konsekvenserna. I den reviderade finansplanen görs också en uppjustering av totalbudgetsaldot för nästkommande budgetår från 2,1 till 2,7 miljarder. Av skillnaden faller merparten på minskade statsinkomster. Man kan ifrågasätta om detta stora saldo är väl avpassat till en så snabb konjunkturförbättring som finansministern förutser.

Konjunkturförsvagningen kan också avläsas i den långsamma tillväxten av vår nationalprodukt, som för 1967 beräknas till 2,7 %.

Den oväntat långvariga och relativt kraftiga konjunkturavmattningen, delvis orsakad av den internationella konjunkturedgången och av artificiella förhållanden inom världshandeln, har i samverkan med en fortgående strukturrationalisering inom svenskt näringsliv medfört betydande sysselsättningsproblem under de senaste åren. Arbetslösheten har till följd av en i flera avseenden oskicklig ekonomisk politik från regeringens sida avsevärt förvärrats. Den svenska arbetsmarknaden har under 1967 jämfört med tidigare år präglats av stegrad arbetslöshet. Försvagningen av efterfrågan på arbetskraft fortsatte under första kvartalet i år. Antalet arbetslösa var under januari—mars 1968 i genomsnitt nästan 10 000 fler än under samma period 1967, då siffran i sin tur var ungefär 4 000 högre än 1966.

Den registrerade arbetslösheten var för första kvartalet 1966 42 700, 1967 46 600 och i år 56 600 för motsvarande period. I den reviderade finansplanen konstateras att arbetslösheten under 1968 års början blivit den hittills högsta under 1960-talet (s. 78). Intrycket av svårigheterna i fråga om sysselsättningen förstärks om man även ser på stegringen av det antal som genomgår omskolningskurser. Också där är siffran för första kvartalet 1968 påtagligt mycket större än för motsvarande period de två närmast föregående åren, ungefär 33 000 i år mot 24 500 1967 och 19 800 1966.

Av de registrerade arbetslösa under första kvartalet 1968 står ungefär 15 % — dvs. omkring 8 000 personer — utan det skydd som en arbetslöshetsförsäkring innebär. Det understryker vikten av att en allmän sysselsättningsförsäkring skyndsamt införs.

Inflation

En av de största bristerna i regeringspolitiken har varit oförmågan att begränsa inflationen. Konsumentprisindex har stigit till 215 från 1949, som är basår för index. Det innebär att levnadskostnaderna mer än fördubblats under dessa år. Takten i den svenska inflationen har vid en jämförelse med flertalet andra industriländer varit ovanligt snabb. Följden har blivit, trots betydande produktivitetsförbättringar i näringslivet, ett kostnadsläge som inger allvarlig oro för vår internationella konkurrensförmåga och framtida sysselsättning. Den har dessutom försvårat företagets konsolidering. Båda dessa effekter har gjort vårt näringsliv mer känsligt för konjunkturavmattningar. Risken för nedläggningar av företag, som i och för sig borde kunna överleva, med därmed följande friställningar ökar i ett land med en internationellt sett snabb inflation. Beträffande inflationens andra skadeverkningar — t. ex. på sparvilja och investeringsinriktning och för låginkomsttagarnas levnadsstandard — vill vi hänvisa till motion II: 836.

En viktig orsak till det nuvarande ogynnsamma ekonomiska läget är den dåliga anpassningen av regeringens finans- och kreditpolitik till konjunkturfluktuationerna. Några exempel på detta anges här. Vid konjunkturedgången 1958—1959 insattes de ekonomiska stimulansåtgärderna för sent och avbröts för sent. Resultatet blev dels att avmattningen fick allvarligare verkningar än som var oundvikligt, dels att politiken fortfor att vara expansiv även under konjunkturuppgången, varigenom en inflationistisk utveckling förstärktes.

Än mer påfallande var bristerna i konjunkturpolitiken vid högkonjunkturen 1964—1965. Professor Assar Lindbeck kritiserar i sin bok *Svensk ekonomisk politik* detta.

Vidare måste konjunkturpolitiken 1964—1965 ses som ett uppenbart misslyckande. Under en kraftig konjunkturuppgång bedrevs en expansiv finanspolitik. Dessutom genomfördes med lokaliseringpolitiska motiveringar inte obetydliga frisläppningar av investeringsfonder mitt under en högkonjunktur. När slutligen kontraktiva ekonomisk-politiska åtgärder sattes in hade arbetsmarknaden redan blivit så ansträngd att en kraftig löneglidning redan kommit till stånd. Det treårs-

avtal, med relativt stora lönehöjningar, som träffades just vid slutet av denna inflatoriska högkonjunktur, i början av 1966, garanterar så att ett å två års efterfrågeinflation kommer att efterföljas av tendenser till kostnadsinflation. Försöken att sedan avtalet redan träffats begränsa inflationen och betalningsbalansproblemen kom sedan att accentuera sysselsättningsproblemen vid den följande konjunkturbedgången 1966—1967. Även ett relativt kortvarigt misslyckande inom den ekonomiska politiken kan alltså leda till mångåriga effekter.

Den dåliga anpassningen av konjunkturpolitiken till den faktiska situationens krav har dessutom under långa tider lett till ett otillfredsställande utnyttjande av produktionskapaciteten. Långtidsutredningen anser att de förluster som uppstått i och med att kapaciteten inte kunnat utnyttjas fullt under några år kan antas ha varit ganska betydande. Den avsaktning i inflationstakten, som vi haft under 1967 och som av finansministern förutses fortsätta under 1968, är i främsta rummet orsakad av den konjunkturavmattning vi är inne i. I en svag konjunkturs kölvatten följer regelmässigt en långsammare inflationsutveckling. Denna tendens har accentuerats av den konstruktion som avtalsuppgörelsen mellan SAF och LO givits och som innebär en lägre takt i löneökningarna för innevarande år.

I en gemensam partimotion från folkpartiet och centerpartiet i januari i år lades fram ett samlat program mot inflation. Några väsentliga punkter i vårt stabiliseringsprogram är följande:

1. Den ekonomiska planeringen bör förbättras. (Detta behandlas utförligare nedan.)
2. En översyn av statsutgifterna bör göras med jämna mellanrum i syfte att främja kostnadsbesparingar och effektivitet. En sådan översyn bör nu igångsättas genom en parlamentarisk beredning.
3. Den statliga finanspolitiken bör bättre än som skett under senare år och mera än regeringen föreslagit i den i år framlagda budgeten anpassas efter konjunkturer. Därigenom samt medels åtgärder som främjar en svensk produktionsökning och export bör de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kompletteras så att tryggheten för sysselsättning och inkomst ökas.
4. Regeringen bör på det internationella planet och särskilt inom organisationer, där västeuropeiska industristater medverkar, främja en ekonomisk expansion i den industriella världen. Sverige bör eftersträva en mera utbyggd västeuropeisk konjunkturpolitik för att främja en sådan utveckling med bevarad stabilitet och hög sysselsättning. I detta syfte bör man bl. a. verka för att rådande konjunkturavmattning motarbetas genom en sänkning av räntenivån.
5. En allmän skattereform som gör skattesystemet rationellare bör genomföras till gagn för alla folkgrupper eftersom produktionens utveckling därigenom främjas. (Detta behandlas utförligare nedan.)
6. Det enskilda sparandet bör uppmuntras genom lämpliga skattepolitiska åtgärder och utgivning av värdefasta obligationer.
7. Krafttag kräves för att begränsa inflationen så att denna även under goda konjunkturer hålles nere på en väsentligt lägre nivå än under de senaste två årtion-

dena. Samråd bör på statligt initiativ äga rum mellan företrädare för regering och riksdag, arbetsmarknadens organisationer, olika delar av näringslivet, konsument-representanter samt fristående ekonomisk expertis. Därigenom ernås gynnsammare förutsättningar för en samordning som skapar trygghet för att en allmän kostnads-uppressning undviks och samtidigt största möjliga reella inkomstförbättring tryggas. Genom sådana stabiliseringskonferenser kan medborgarnas förtroende för statsmakternas vilja och förmåga att med kraft arbeta för penningvärdets försvar stärkas och även därigenom förutsättningarna förbättras för kamp mot inflationen.

8. Ett ekonomisk-socialt råd med företrädare för statsmakterna, olika organisationer samt oberoende expertis bör inrättas i syfte att bl. a. åstadkomma en bättre belysning av samhällsproblemens verkliga läge och att förbereda de ovan berörda stabiliseringskonferenserna.

9. Konkurrensens värde för rationalisering, effektivitet, sänkta kostnader och varornas anpassning efter konsumenternas behov bör konsekvent tillvaratas. Pris- och kartellnämnden bör ges tillräckliga resurser för sin viktiga prisövervakande verksamhet, som bör utövas så att konkurrensen stimuleras. Marknadshushållningen bör även i övrigt främjas bl. a. genom en steg för steg genomförd avveckling av hyresregleringen allteftersom sådana förutsättningar kan skapas att en socialt betryggande utveckling uppnås. Kreditmarknaden bör organiseras med konkurrens på lika villkor som allmän riktpunkt för att främja en god ekonomisk utveckling.

Näringslivets investeringar

Under en följd av år har från regeringens sida betonats att ett av den ekonomiska politikens väsentliga syften måste vara att stimulera till ökade investeringar inom industrin. För år 1967 utsade finansministern klart att politiken inriktades på att skapa utrymme för en uppgång av industrins investeringar. I finansplanen i år trodde finansministern också på en ökning av industrins investeringar för år 1967 med någon procentenhet. I den reviderade finansplanen tvingas finansministern emellertid konstatera en minskning av industriinvesteringarna med ca 0,5 %. Regeringen har alltså misslyckats att nå ett av de väsentliga målen för den ekonomiska politiken 1967. Det förtjänar att erinras om att långtidsutredningen i Svensk ekonomi 1966—1970 räknade med en investeringsökning för industrin på genomsnittligt 7 % per år, för att förutsättningar skulle skapas för en varaktig årlig tillväxt av BNP på ca 4 %.

Ser man på de totala investeringarna i samtliga näringsgrenar har utvecklingen varit än mer ogynnsam än för industriinvesteringarna. Dessa investeringar sjönk under 1967 med 2,5 %, och för 1968 kan förutses en fortsatt minskning. Både i avstämning av 1965 års långtidsutredning och i den reviderade finansplanen betonas vikten av att näringslivets investeringar inte fortsätter att minska utan i stället ökar. I propositionen sägs om detta bl. a. följande:

För att på sikt uppehålla en hög takt i produktivitetsutvecklingen erfordras en vidgad produktionskapacitet och med denna introducerad ny teknik. Från dessa

utgångspunkter blir investeringsutvecklingen under resten av 1960-talet i hög grad bestämmande för tillväxtmöjligheterna under de första åren av 1970-talet. En fortsatt långsam utveckling för näringslivets investeringar skulle sålunda kunna försämra utgångsläget för 1970-talets produktionsökningar och därmed också minska utrymmet för tillväxten av såväl privat som offentlig konsumtion. Att i ett sent stadium söka motverka en nedgång i kapacitetstillväxten skulle kräva oproportionerligt stora investeringar. För att förebygga detta måste politiken för de närmast kommande åren inriktas på att främja en ökning av näringslivets investeringar och att skapa det därför erforderliga utrymmet genom att hålla tillbaka expansionen på konsumtionsområdet.

Enligt finansministern förutsätter detta dels »en hög grad av restriktivitet i den offentliga utgiftsprövningen», dels att »restriktiviteten gentemot privat konsumtion behöver bestå ännu några år».

Som framgått ovan är målsättningen om en ökning av näringslivets investeringar inte ny för regeringen. Även tidigare har regeringen emellertid misslyckats att realisera detta syfte. Försöken till prioriteringar av industriinvesteringarna inom ramen för den allmänna ekonomiska politik som regeringen för har inte varit framgångsrika. Ett par viktiga orsaker till den svaga investeringsverksamheten hos näringslivet i stort är det relativt ogynnsamma lönsamhetsläget och det sjunkande företagssparandet.

Av särskild vikt för att vårt näringsliv skall för framtiden ha en stark konkurrenskraft är att kapitalanskaffningen underlättas för projekt av långsiktig, forskningskrävande och produktutvecklande natur. I fråga om sådana riskbetonade investeringar har företagssparandet en central betydelse. Företagen är mindre benägna att med lånade medel göra stora investeringar i riskfyllda projekt. Ett relativt högt företagssparande ger också företagen en gentemot bankerna mer fristående ställning. Ett högt företagssparande är också till fördel för de anställda *dels* genom att det ger möjligheter till ökade investeringar och därmed till förbättrad lönsamhet och för framtiden bättre utsikter för de i företagen verksamma, *dels* genom att företagens förmåga att klara svaga konjunkturen ökar. Genom att göra även de anställda i företaget delaktiga i ett ökat företagssparande kan en jämnare fördelning av företagssparandet komma till stånd. I partimotion från folkpartiet — II: 851 — har föreslagits en parlamentarisk utredning, som under medverkan av arbetsmarknadens parter skall söka arbeta fram förslag om hur man skall stimulera system med andel för löntagarna i ett långsiktigt företagssparande. Den redovisning av den ogynnsamma utvecklingen både i fråga om industrins och näringslivets investeringar i övrigt, som lämnas i proposition nr 125, markerar ytterligare behovet av åtgärder för att öka företagssparandet. Utöver system med inestående andel i vinst vill vi erinra om förslaget att den parlamentariska utredning angående kreditmarknadspolitiken som vi förordar — motion II: 835 — även bör ta upp frågan om vilken grad av företagssparande som måste anses nödvändig för att säkra en önskvärd ekonomisk tillväxt.

Ekonomisk planering

Som bilaga 2 till proposition nr 125 framläggs Avstämning av 1965 års långtidsutredning. Vi noterar med tillfredsställelse att långtidsutredningens arbete nu synes få en sådan inriktning att det i nästa långtidsutredning förhoppningsvis kan bli möjligt att presentera flera genomarbetade utvecklingsalternativ.

Från folkpartiet har bl. a. i en partimotion till årets riksdag — II: 107 — kritik riktats mot de tidigare långtidsutredningarna för att dessa endast arbetade med ett genomfört alternativ. Vi finner det så mycket mer glädjande att våra synpunkter på den ekonomiska planeringens utformning i detta avseende nu förefaller beaktas, som finansminister Sträng i remissdebatten i januari ställde sig ytterst tveksam till den av oss förordade och av långtidsutredningen nu eftersträlvade utbyggnaden av planeringsverksamheten. I ett läge där flera genomarbetade planalternativ kommer att föreligga får vårt krav att de ekonomiska prognoserna kompletteras med politiska slutsatser ökad tyngd.

I Avstämning av 1965 års långtidsutredning understrykes det stora behovet av långsiktbedömningar för utvecklingen inom olika delar av landet. De svårigheter som är förenade med en sådan planeringsverksamhet framhålles. Mycket talar enligt långtidsutredningen för att det blir nödvändigt att utgå från enheter större än län om det skall finnas några utsikter att därvidlag komma till användbara resultat. Dessa synpunkter överensstämmer i det väsentliga med de från folkpartiet framförda kraven på att den centrala ekonomiska planeringen bör kompletteras med en regional aspekt, så att även de geografiska olikheterna beaktas.

I den partimotion till årets riksdag om den ekonomiska planeringen, som folkpartiet lagt fram, framhölls att planeringen borde göras rullande och inte omfatta fixa perioder. Vi gav exempel på två metoder som därvid kunde ifrågakomma. Antingen kan man årligen ta upp planen till prövning och göra erforderliga justeringar. Eller också kan man börja med en ny femårsplan när den förra löpt t. ex. tre år och på så sätt få planerna att gå om lott. Genom den avstämning, som nu sker när två år av planperioden förflutit, kommer långtidsutredningen för den tid som återstår fram till och med 1970 att få ökat informationsvärde. Ju närmare vi kommer planperiodens slut, dess mindre information kan man emellertid hämta från långtidsutredningens avstämda plan. Att göra en avstämning som nu skett är värdefullt men kravet på en rullande planering kvarstår fortfarande.

Av långtidsbudgeten, som presenteras som bilaga 3 till proposition nr 125, framgår att mot automatiska inkomststegringar för budgetåret 1969/70 på 3,3 miljarder svarar automatiska utgiftsökningar på 3,2 miljarder. Med automatiska utgiftsökningar avses de in-teckningar i resursutrymmet som följer av kostnadsstegringar och av redan fattade beslut. Det innebär — bortsett från konjunkturella förändringar och under förutsättning att långtidsbudgetens kalkyl är korrekt — att de automatiska statsinkomsterna i allt väsentligt är in-tecknade genom redan tidigare fattade beslut och att utrymmet för öknin-gar av statsutgifterna utan ökning i skatte-trycket är ringa. Ett motsvarande resonemang kan föras för skattesänkningar; be-

tydande sådana är — fortfarande under de förutsättningar som ovan angivits — inte möjliga utan betydande nedskärningar i fråga om statsutgifterna. Denna situation visar att budgetplaneringen måste göras fastare och utbyggas med ett längre perspektiv framåt. Detta kan lämpligen ske genom att långtidsbudgeten steg för steg utvecklas i riktning mot en flerårig »rambudget», som givetvis skulle vara mindre detaljerad och exakt än den vanliga årliga budgeten. Den skulle belysa hur regeringen tänkt sig de stora finansiella avvägningarna och större planerade reformer under de närmaste åren, inbegripet alternativ med hänsyn till hur statens inkomster utvecklar sig.

En förbättrad ekonomisk planering bör också innefatta en nationalbudget i arbetskraftstermer. Den bör redovisa en bedömning av framtida tillgång och efterfrågan på olika slag av arbetskraft i syfte att underlätta en effektiv användning av de samhällsekonomiska resurserna samt tjäna som vägledning för åtgärder i syfte att utan tvång anpassa tillgången på olika utbildad arbetskraft till efterfrågan. — Också detta krav återfanns i partimotionen från folkpartiet angående ekonomisk planering, II: 107.

Skatterna

Vi har under en följd av år motionsvis framfört vår kritik av det nuvarande föråldrade och svåröverskådliga skattesystemet och lagt fram riktlinjerna för en samlad skattereform. Senast skedde detta i en partimotion från folkpartiet och centerpartiet till årets riksdag — motion II: 825. Flera av svårigheterna i vår ekonomi kunde ha avsevärt lindrats om en allmän skattereform genomförts i tid. Den svaga investeringsutvecklingen i näringslivet och arbetslösheten kunde ha motverkats genom ökade skattepolitiska åtgärder. En tidigare övergång till mervärdeskatt hade medfört att en broms tagits bort för näringslivets investeringar, som genom omsättningsskattens utformning i realiteten drabbats av en dubbelbeskattning. Omsättningsskatten på näringslivets investeringsvaror har dessutom utgjort en pålaga som verkat direkt diskriminerande gentemot de företag som arbetar i internationell konkurrens. De problem som Sverige haft med handelsbalansen har accentuerats av det olämpliga skattesystemet. En bättre balans i Sveriges transaktioner med utlandet hade i sin tur givit utrymme för en mer expansiv ekonomisk politik under 1967—1968, vilket skulle resulterat i flera arbetstillfällen och snabbare tillväxttakt. Andra skattepolitiska reformer som föreslagits från vårt håll skulle ökat företagssparandet och därigenom skapat förutsättningar för en högre investeringsaktivitet. Det gäller t. ex. förslagen om snabbare initialavskrivning på byggnader som används i rörelse eller jordbruk samt om rätt till skattefri avsättning av medel som avsätts till forskningsfonder inom företagen. Sparstimulerande åtgärder i den direkta beskattningen i enlighet med förslag som framförts från vårt håll skulle också, med hänsyn till det enskilda sparandets betydelse för kapitalbildningen, ge möjligheter till ökade investeringar. Genom ändringar i den direkta beskattningen — höjda skattefria grundavdrag, justeringar av marginalskatterna, successiv övergång

till individuell beskattning — skulle även arbetsviljan kunna påverkas positivt till fördel för en snabbare ekonomisk tillväxt. Dessa ändringar bör utformas så att låginkomstgruppernas skattemässiga ställning förbättras. Det bör dock framhållas att för merparten låginkomsttagare andra åtgärder än skattepolitiska kan vara av större betydelse.

Förslag i januari

Vid den konjunkturbedömning vi gjorde i januari i samband med statsverkspropositionen hävdade vi — partimotion från folkpartiet och centerpartiet II: 802 — att det fanns mycket få tecken på en konjunkturuppgång i Sverige under de närmaste månaderna. Det hette vidare: »Med stor sannolikhet kommer det första halvåret 1968 att karakteriseras av fortsatt otillfredsställande balans på arbetsmarknaden trots säsongmässig förbättring mot slutet av perioden.

För tiden efter halvårsskiftet ökar helt naturligt osäkerheten i bedömningarna, men också där förefaller regeringens bedömning att vara i överkant optimistisk. För 1969 kan i dag inte dras några säkra slutsatser. Med tanke på svårigheterna att bedöma konjunkturons utveckling i tiden redan under nästa budgetårs första hälft bör finanspolitiken planeras med ett starkt inslag av flexibilitet. En ökad beredskap på detta område bör också inrymma finanspolitiska medel, som vid eventuell användning snabbt kan avvecklas vid klara tendenser till konjunkturuppgång.»

Utvecklingen hittills, kanske främst på arbetsmarknaden, visar att vår i jämförelse med regeringens något mindre optimistiska bedömning av konjunkturutvecklingen för första halvåret i år var realistisk. Den av finansministern nu verkställda uppjusteringen av totalbudgetunderskottet är ytterligare ett tecken på att finansministerns prognos var alltför optimistisk. För att stimulera näringslivet och därmed skapa fler arbetstillfällen redan under första halvåret 1968 föreslog därför folkpartiet och centerpartiet en rad åtgärder av den arten att de skulle avvecklas mer eller mindre automatiskt. Av detta slag var förslagen för innevarande budgetår om *dels* ökat vägbyggande genom höjda anslag till allmänna beredskapsarbeten med 50 miljoner, *dels* större statliga beställningar från industrier med outnyttjad kapacitet — försvarsbeställningar för 50 miljoner kr. och beställningar för u-länderna upp till 100 miljoner kr. — *dels* ökat anslag till hantverks- och industrilånefonden med 20 miljoner kr. Också yrkandet om att ramen för statsbidrag till kommunala beställningar skulle vidgas med 25 miljoner kronor var av denna karaktär.

Den ändring som folkpartiet och centerpartiet förordade i fråga om det 10-procentiga investeringsavdraget, som enligt regeringens förslag skulle utgå under hela 1968, skulle också haft en stimulerande verkan. Förslaget innebar att investeringsavdraget skulle gälla endast 1/1—30/6 1968. Därefter skulle omsättningsskatten på näringslivets investeringar slopas, vilket enligt regeringens förslag skulle skett först den 1/1 1969. Genom mittenförslaget skulle de vinstgivande företagen som kan utnyttja investeringsavdraget stimuleras att förlägga sina maskininvesteringar till första halvåret 1968. Företag utan vinster kan givetvis ej tillgodogöra sig in-

vesteringsavdraget. Däremot får de en stimulans till investeringar under andra halvåret 1968 genom mittförslaget om slopande av omsättningsskatten på maskininvesteringar från den 1/7 1968.

Den 30 september i år skall den särskilda investeringsavgiften på s. k. oprioriterat byggande slopas för landet. Det var ett misstag att införa den. Den har i vissa län med särskilda arbetslöshetsproblem redan avvecklats. I de län där investeringsavgiften fortfarande gäller finns — som vi tidigare framhållit — anledning för finansdepartementet att tillämpa en mer generös dispensgivning. Därigenom skulle även i dessa län arbetsmarknadsläget för byggnadsarbetare förbättras. En sådan linje skulle dessutom ge en mjukare övergång vid den nödvändiga fullständiga avvecklingen av investeringsavgiften.

I den reviderade finansplanen redovisas vissa tecken på en begynnande konjunkturuppgång. Det är emellertid fortfarande tveksamt om uppgången har sådan kraft att den redan under hösten och vintern kommer att resultera i ett normalt kapacitetsutnyttjande och ökad efterfrågan på arbetskraft. Den internationella konjunkturbilden är mycket splittrad. Landsorganisationen gör i den under våren utgivna skriften Ekonomiska utsikter våren 1968 den bedömningen, att konjunkturuppgången i Sveriges viktigare avnämjarländer kan komma att dröja längre och bli svagare än man förutsett. Vi vill därför betona att den ekonomiska politiken framgent måste planeras med ett stort inslag av flexibilitet. Ekonomisk-politiska vapen, som ger snabb men temporär stimulans, måste tillgripas om de farhågor t. ex. LO har för en ytterligare försämring av sysselsättningsläget visar sig realistiska. I ett sådant läge kan det t. ex. inte vara försvarligt att låta den allmänna s. k. arbetsgivaravgiften träda i kraft.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 77 angående s. k. allmän arbetsgivaravgift underströk vi hur osäkra konjunkturutsikterna är inför nästa vinterhalvår. Vi ville därför inte tillstyrka regeringens förslag att riksdagen redan under våren skulle besluta att den allmänna arbetsgivaravgiften skall träda i kraft den 1 januari 1969. Vi hemställde i stället att förslag senare skulle framläggas för riksdagen om sådan tidpunkt för ikraftträdandet, att ogynnsamma konsekvenser för konjunkturutvecklingen och därmed sysselsättningen ej skulle uppkomma.

Ett ekonomisk-politiskt medel som smidigt kan anpassas efter konjunkturförändringar är kreditpolitiken. Det ekonomiska konjunkturläget kan göra en snar diskontosänkning motiverad. Ränteläget är av betydelse inte minst för näringslivets konkurrenskraft och för boendekostnaderna. Vid ett lägre ränteläge har man också större utrymme för kreditpolitiska åtgärder vid en konjunkturuppgång.

En hög beredskap för att motverka en eventuellt fortsatt hög arbetslöshet bör även omfatta realistiska planer för statliga beställningar i industrier med överkapacitet.

Som framhålles i propositionen är arbetslöshetsproblemen av varierande styrka i olika branscher och i olika regioner. För att med framgång kunna angripa den regionala och branschvisa arbetslösheten utan negativa effekter för en stabil samhällsekonomi måste selektiva metoder tillämpas. Här kommer bl. a. såväl arbets-

marknads- som lokaliseringpolitiken på ett centralt sätt in i den sysselsättnings- skapande politiken. Nedgången i skogsavverkningarna har med särskild tyngd drabbat de nordliga länen. Den förstärkning av de lokaliseringpolitiska insatserna som vi förordat — bl. a. genom en vidgning av låneramen och genom ett särskilt servicestöd till Norrlands inland — skulle förbättra läget för dessa regioner. Vi har också framhållit att lokaliseringsstödet inte bör begränsas till det s. k. norra stöd- området. — Främst genom den hårda konkurrensen från importsidan har arbets- löshet och oro för den framtida sysselsättningen uppstått inom textil- och beklädnadsindustrin. Internationella överenskommelser avsedda att bredda de s. k. lågpris- ländernas exportmarknader bör eftersträvas. Åtgärder måste också vidtagas för att upprätthålla en från beredskapssynpunkt erforderlig kapacitet inom textil- och be- klädnadsindustrin.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 125 måtte besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att finanspolitiska åtgärder — i första hand ett uppskov med ikraftträdandet av den löneskatt som den nya arbetsgivaravgiften utgör — planeras och förslag i enlighet med vad i motionen anförts föreläggs riksdagen under hösten 1968, om betydande arbetslöshet och svagt kapaci- tetsutnyttjande inom näringslivet då bedömes komma att råda även under vinterhalvåret 1968—1969,

att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära åtgärder i syfte att åstad- komma en stabil ekonomi, inriktad på att främja full sysselsätt- ning, en förbättring av låginkomstgruppernas ställning och eko- nimisk tillväxt samt att hejda prisstegringarna, med utgångspunkt från vad som anförts i motionen.

Stockholm den 14 maj 1968

Sven Wedén (fp)

Sven Gustafson (fp)
i Göteborg

Elias Jönsson (fp)
i Ingemarsgården

Ingemar Mundebo (fp)

Olaus Nyberg (fp)

Cecilia Nettelbrandt (fp)